CZU: 343.72-053.2 https://doi.org/10.5281/zenodo.7645532

STUDIU DE DREPT COMPARAT PRIVIND INFRACȚIUNEA DE DOBÂNDIRE PRIN ÎNȘELĂCIUNE A CREDITULUI SAU A ÎMPRUMUTULUI CU PARTICIPAREA MINORULUI

Andrei STRATAN

doctorand, Școala Doctorală Științe Juridice, USM
ORCID ID: 0000-0002-1590-7209

Summary. *In the present study is carried a comparative study of the criminal regulations in the sphere of the crimes of obtaining credit or loan by fraud. In particular, the legislation of the following states is analyzed: Lithuania, Bulgaria, Russia, Belarus, Georgia, Ukraine, Kazakhstan. Several similarities and differences are identified between the crimes of obtaining credit or loan by fraud, stipulated in the criminal law of the Republic of Moldova and the criminal laws of some foreign countries. Some incriminating models have been found which the Moldovan legislator could take into account in the process of improving the criminal law.*

Keywords*: credit, loan, fraud, foreign legislation, comparative study.*

În prezentul demers științific ne propunem să realizăm un studiu comparat al faptelor penale, corespondente infracțiunilor de dobândire a creditului prin înșelăciune, stipulate la art.238 din Codul penal al Republicii Moldova (în continuare – CP RM [1]), cuprinse de reglementările unor state, în special, de cele Europene. În acest proces tindem să identificăm modele legislative pozitive și eficiente, de la care ar putea să se inspire legiuitorul moldav. Aceasta deoarece, normele cuprinse de art.238 CP RM nu sunt ocolite de neajunsuri, fiind învederate mai multe carențe și goluri legislative.

În cele ce urmează vom supune investigației câteva modele legislative în care sunt consfințite norme ce stabilesc răspunderea penală pentru obținerea prin înșelăciune a creditului, a împrumutului sau a altor forme de exprimare a mijloacelor bănești, *i.e.* norme similare cu cele cuprinse de art.238 CP RM.

În ***legislația Lituaniei***, la art.207 din Codul penal este prevăzută infracțiunea de fraudare a creditelor. Acest articol este localizat în Capitolul XXXI „Infracțiuni și contravenții împotriva ordinii economice și de afaceri” din Codul penal. Din această perspectivă, optica legiuitorului moldav și a celui lituanian este asemănătoare.

Dispoziția normei de incriminare reglementează fapta persoanei concretizate în „obținerea, prin inducerea în eroare, a unui credit, a unui împrumut, a unei subvenții, a unei garanții sau a unei garanții bancare ori a unei alte obligații de creditare [2]”.

Comparând modelul lituanian cu cel moldav stabilim următoarele particularități distinctive:

– conform modelului incriminator lituanian în postura de bunuri obținute pe cale infracțională pot figura nu doar creditul și împrumutul, ci și subvenția,

garanţia, garanţia bancară sau oricare altă obligaţie de creditare;

– legiuitorul lituanian omite să specifice calităţile speciale ale victimei acestei infracţiuni;

– în planul laturii obiective, norma de la art.207 din Codul penal al Lituaniei are un conţinut mai larg. Remarcăm că fapta prejudiciabilă este descrisă prin expresia „obţinerea, prin inducerea în eroare”. Surprindem că noţiunea „inducerea în eroare” este mai largă ca expresia „prezentarea unor informaţii false” (folosită în dispoziţia normei de la art.238 CP RM). În primul rând, aceasta cuprinde şi forma pasivă a înşelăciunii. În al doilea rând, nu se reduce doar la prezentarea unor informaţii false, dar înglobează şi alte forme de exprimare a înşelăciunii active. În opinia noastră, formula „inducerea în eroare” este una potrivită pentru cadrul incriminator autohton. Considerăm că orice inducere în eroare (nu doar cea activă, şi nu doar cea exprimată în prezentarea unor informaţii false) în vederea obţinerii unui credit sau a unui împrumut trebuie să formeze conţinutul faptei prejudiciabile a infracţiunilor prevăzute la art.238 CP RM;

– modelul incriminator lituanian nu cere un cuantum anumit pentru a fi prezentă urmarea prejudiciabilă. Legiuitorul dă de înţeles că este suficient ca făptuitorul să fi obţinut un credit, un împrumut etc., indiferent de mărimea acestuia;

– în textul art.207 din Codul penal al Lituaniei nu este indicat scopul urmărit de făptuitor. Totuşi, acesta poate consta doar în folosinţa temporară a mijloacelor financiare obţinute. În caz contrar, este aplicabilă norma ce stabileşte răspunderea pentru înşelăciune (art.182 din Codul penal).

În ***legislaţia Bulgariei***, la alin.(1) art.248a din Codul penal este prevăzută răspunderea pentru „furnizarea unor informaţii neadevărate în vederea obţinerii unui credit [3]”. La alin.(2) din acelaşi articol se regăseşte o altă variantă-tip de infracţiune: „prezentarea unor informaţii neadevărate ori tăinuirea unor informaţii, în scopul obţinerii unor sume de bani din fonduri ce aparţin Uniunii Europene, precum şi din fonduri aparţinând statului bulgar, prin care se cofinanţează proiecte [3]”.

Atrage atenţia faptul că legislatorul bulgar face distincţie între *(i)* prezentarea unor informaţii neadevărate în vederea obţinerii unui credit şi *(ii)* prezentarea unor informaţii neadevărate în vederea obţinerii unor mijloace băneşti din fondurile Uniunii Europene sau din fondurile statului bulgar. Constatăm că în cazul celor două infracţiuni diferă sursa mijloacelor băneşti a căror obţinere se doreşte în mod fraudulos.

Legiuitorul moldav are o altă poziţie. Astfel, prezentarea unor informaţii neadevărate în vederea obţinerii unui credit este sancţionată penal conform art.238 CP RM (evident, în prezenţa tuturor semnelor componenţei de

infracțiune). În același timp, prezentarea unor informații neadevărate în vederea obținerii unor mijloace bănești din fondurile Uniunii Europene poate fi încadrată: a) în baza art.240 CP RM (cu condiția că mijloacele bănești obținute sunt utilizate contrar destinației și fapta nu constituie o însușire (*i.e.* sustragere)), sau b) în baza art.332[1] CP RM (cu condiția că făptuitorul urmărește scopul de sustragere). În acest sens, V.Stati menționează că scopul infracțiunilor prevăzute la art.240 CP RM, constând în folosința temporară „este antagonic față de scopul însușirii (sustragerii) [4, p.225]”, ultimul fiind prezent în cazul infracțiunilor prevăzute la art.332[1] CP RM.

Deci, constatăm că, tocmai fapta penală stipulată la alin.(1) art.248a din Codul penal al Bulgariei este corespondentă infracțiunii prevăzute la art.238 CP RM. Iar cea de la alin.(2) art.248a din același cod, mai degrabă, este corespondentă cu infracțiunile prevăzute la art.240 CP RM. Din acest raționament, merită atenție specială analiza comparativă a prevederilor alin.(1) art.248a din Codul penal al Bulgariei.

Cercetând acest model incriminator sesizăm că acesta nu pedepsește penal și fapta de prezentare a unor informații neadevărate în scopul obținerii unui *împrumut* (ca în cazul art.238 CP RM). Acest model amintește de modelul incriminator autohton existent până la modificările operate în 2014 (*i.e.* atunci când mijloacele bănești, ca expresie doar a unui credit, puteau figura în calitate de bunuri dobândite prin săvârșirea infracțiunii, iar în postura de victimă a infracțiunii evolua, în exclusivitate, instituția financiară).

Similar legislației noastre, fapta prejudiciabilă a infracțiunii prevăzute la alin.(1) art.248a din Codul penal al Bulgariei îmbracă forma unei înșelăciuni active, concretizate în furnizarea unor informații neadevărate. În context, surprindem lipsa unei coerențe legislative. Pe de o parte, norma de la alin.(1) art.248a din codul penal cuprinde numai forma activă de exprimare a înșelăciunii. Pe de altă parte, norma de la alin.(2) din același articol cuprinde atât forma activă a înșelăciunii, cât și forma pasivă (*i.e.* fapta prejudiciabilă se poate exprima și în „tăinuirea unor informații”). Considerăm că legiuitorul bulgar ar trebui să fie coerent, și să prevadă în textul alin.(1) art.248a din codul penal și forma pasivă a înșelăciunii.

În altă privință, această componență de infracțiune este atribuită la grupul celor formale. Urmarea prejudiciabilă nu este semn obligatoriu, infracțiunea consumându-se din momentul furnizării unor informații neadevărate victimei. Important ca făptuitorul să fi urmărit obținerea unui credit. În acest sens, nu are relevanță, dacă făptuitorul obține sau nu creditul. Respectiv, la încadrare în conformitate cu această normă nu contează dacă victimei i se cauzează sau nu un prejudiciu. Acest fapt va conta doar la aplicarea pedepsei.

Subiect al acestei infracţiuni poate fi orice persoană fizică, nefiind necesară prezenţa unei calităţi speciale. Totodată, răspunderea se agravează dacă în postura de subiect al infracţiunii apare „persoana ce administrează şi reprezintă o persoană juridică, o asociaţie sau un comerciant [3]”. În acest caz, subiectul infracţiunii este unul special. Nu acelaşi lucru e în cazul art.238 CP RM, subiectul infracţiunii fiind, întotdeauna, general.

În ***legislaţia Rusiei*** dobândirea ilegală a creditului este incriminată la art.176 din Codul penal. Norma enunţată are următorul conţinut: „Dobândirea, de către un întreprinzător individual sau de către administratorul unei persoane juridice, a unui credit sau a unui credit în condiţii preferenţiale, prin prezentarea unei bănci sau altui creditor, cu bună ştiinţă, a unor informaţii false privind situaţia economică sau financiară a întreprinzătorului individual sau a persoanei juridice, dacă această faptă a cauzat daune în proporţii mari [5]”.

Ceea ce aseamănă acest model legislativ cu cel moldav este conţinutul faptei prejudiciabile. În ambele cazuri, latura obiectivă este formată din: fapta prejudiciabilă; urmarea prejudiciabilă; legătura cauzală dintre faptă şi urmare, şi mijlocul săvârşirii infracţiunii. Corespunzător, ambele componenţe de infracţiune sunt materiale. Este similară, după conţinut, fapta şi urmarea prejudiciabilă.

Totodată, diferă conţinutul mijlocului de săvârşire a infracţiunii. În cazul art.176 din codul penal rus informaţia priveşte „situaţia economică sau financiară a întreprinzătorului individual sau a persoanei juridice”. Respectiv, cercul informaţiei false furnizate băncii sau unui alt creditor este mult mai restrâns. Oarecum, acesta este dictat de calitatea specială a subiectului infracţiunii. Observăm că, potrivit legislaţiei ruse subiect al infracţiunii de dobândire ilegală a creditului poate fi doar întreprinzătorul individual sau administratorul unei persoane juridice.

Sesizăm similitudini şi în planul laturii subiective. În ambele cazuri, legiuitorul foloseşte sintagma „bună ştiinţă” în vederea reliefării atitudinii psihice a făptuitorului în raport cu informaţia falsă prezentată. De asemenea, conform legislaţiei ruse, săvârşind infracţiunea, făptuitorul poate urmări, *inter alia*, scopul obţinerii unui credit în condiţii preferenţiale. Un scop similar este prescris la art.238 CP RM.

Diferenţe învederăm pe segmentul obiectului infracţiunii. În cazul infracţiunii specificate la art.176 din codul penal rus făptuitorul tinde să dobândească un credit sau un credit în condiţii preferenţiale, nu şi un împrumut, cu atât mai mult, o despăgubire sau o indemnizaţiei de asigurare. Precizăm că, conform legislaţiei Rusiei, mijloacele băneşti, ca expresie a despăgubirii/ indemnizaţiei de asigurare primite prin înşelăciune, pot constitui obiect material al infracţiunii prevăzute la art.159.5. din codul penal (escrocheria în sfera asigurărilor). De altfel, considerăm

că mijloacele băneşti ca expresie a despăgubirii şi indemnizaţiei de asigurare nici nu pot apărea în postura de bunuri obţinute prin săvârşirea infracţiunii prevăzute la art.238 CP RM. Acest lucru e valabil şi în cazul infracţiunii specificate la art.176 din codul penal rus. Or, în acest caz, făptuitorul nu poate urmări scopul folosinţei temporare. Dar tocmai un asemenea scop trebuie să urmărească făptuitorul în cazul săvârşirii infracţiunilor prevăzute la art.238 CP RM. Prin urmare, mijloacele băneşti ca expresie a despăgubirii şi a indemnizaţiei de asigurare pot fi doar sustrase (de regulă, prin înşelăciune). Acest fapt a fost înţeles de către legiuitorul rus, incriminând într-o normă specială escrocheria în sfera asigurărilor. Pe aceeaşi cale au mers şi mulţi alţi legiuitori, inclusiv şi cei care nu au reglementat răspunderea pentru fapte similare cu cele înscrise la art.238 CP RM (*e.g.* legiuitorul polonez, sloven, bulgar, german, ceh, slovac, român, portughez, olandez, grec, suedez, finlandez, estonian, leton, croat, austriac). În toate aceste legislaţii este consacrată răspunderea penală pentru escrocheria (înşelăciunea) în sfera asigurărilor. În toate aceste legislaţii, dobândirea prin înşelăciune a indemnizaţiei sau a despăgubirii de asigurare este catalogată drept infracţiune contra patrimoniului. Credem că şi legiuitorul moldovean trebuie să reglementeze, în cadrul unei norme speciale, răspunderea pentru escrocheria în sfera asigurărilor. Acest lucru se impune, mai cu seamă, ţinând cont de actualul conţinut al art.238 CP RM, care prevede răspunderea pentru o ipoteză inexistentă. *De jure*, această ipoteză ar trebui să îmbrace forma unei escrocherii, comise în condiţii speciale (*i.e.* în sfera asigurărilor). Pe cale de consecinţă, dispoziţia art.238 CP RM trebuie reformulată, astfel încât să fie exclus asigurătorul din categoria victimelor infracţiunii, urmând ca acesta să apară în postura de victimă a escrocheriei în sfera asigurărilor.

În ***legislaţia Bielorusiei*** infracţiunea de obţinere ilegală a unui credit sau a unei subvenţii este reglementată de art.237 din codul penal. Norma legală are următorul conţinut: „Obţinerea, de către un întreprinzător individual sau de către o persoană care gestionează o persoană juridică, a unui credit sau a unei subvenţii, prin folosirea, cu bună ştiinţă, a unor documente şi informaţii false privitoare la împrejurări ce sunt esenţiale pentru obţinerea creditului sau a subvenţiei, sau neinformarea de către întreprinzătorul individual sau de către persoana care gestionează o persoană juridică a unor date despre apariţia unor circumstanţe care ar putea determina suspendarea sau încetarea procesului de creditare sau de subvenţionare, dacă fapta a cauzat daune în proporţii mari [6]”. La alin.(2) din acelaşi articol este prevăzută aceeaşi faptă, dar care a cauzat daune în proporţii deosebit de mari.

Ca şi tehnică legislativă atestăm similitudini între reglementările penale înscrise la art.238 CP RM şi cele consemnate la art.237 din codul penal bielorus. Mai exact, identificăm două infracţiuni în variantă-tip: una prevăzută la alin.(1) şi

alta – la alin.(2). În ambele cazuri, diferența între cele două variante-tip de infracțiune rezidă în conținutul urmării prejudiciabile. Subsecvent, în ambele cazuri, componențele de infracțiune sunt materiale (*alias* – de rezultat).

Făptuitorul poate prezenta informații false în vederea dobândirii unei subvenții. În acest caz, este prejudiciat statul, considerent din care, în atare ipoteză, infracțiunea nu are victimă. Legiuitorul nostru are o altă optică. Acesta nu include subvenția sau alte fonduri pasibile de obținut din sursele bugetare ale statului în categoria bunurilor ce pot fi dobândite prin săvârșirea infracțiunilor prevăzute la art.238 CP RM. Manipularea ilegală cu asemenea fonduri, în anumite condiții, ar putea determina antrenarea răspunderii penale pentru săvârșirea uneia dintre infracțiunile prevăzute la art.240 CP RM. Ne referim la ipoteza în care respectivele fonduri nu sunt utilizate conform destinației, și cele comise nu întrunesc semnele unei sustrageri. Nu avem în vedere și ipoteza în care acestea sunt obținute prin prezentarea unor informații false (atunci când acestea sunt folosite conform destinației).

Până la urmă, este clară poziția legiuitorului nostru. Acesta a separat infracțiunile prevăzute la art.238 CP RM de cele specificate la art.240 CP RM, avându-se în vedere sursa diferită a mijloacelor bănești/fondurilor obținute, și, implicit, entitatea în dauna căreia este cauzat prejudiciul. Susținem această viziune legislativă. Din punctul nostru de vedere, nu pot fi comasate fapte ce atentează asupra unor relații sociale aferente unor entități private (instituții financiare, organizații de creditare nebancare etc.) cu fapte ce lezează relații sociale aferente statului (instituțiilor și autorităților publice), Comunității Europene, instituțiilor sau organizațiilor internaționale etc. Plus la aceasta, în cazul acestor infracțiuni diferă esența faptei prejudiciabile. Astfel, în situația infracțiunilor stipulate la art.238 CP RM interesează dacă făptuitorul a prezentat informații false în vederea obținerii unui credit/împrumut. Totodată, nu are relevanță dacă făptuitorul a folosit suma creditului sau a împrumutului obținut conform destinației (scopului) indicat în contract. În opoziție, în cazul infracțiunilor prevăzute la art.240 CP RM nu interesează dacă făptuitorul a obținut subvențiile, donațiile, granturile etc. prin furnizarea unor informații false. Contează dacă făptuitorul a folosit aceste fonduri conform destinației; or, prin natura lor, subvențiile, granturile, ajutoarele umanitare etc. sunt acordate în vederea realizării unei anumite cauze.

Ca și alți legiuitori, cel bielorus redă fapta prejudiciabilă atât printr-o conduită activă, cât și printr-o conduită pasivă. Extrem de bine este descrisă omisiunea (înșelăciunea pasivă): „neinformarea unor date despre apariția unor circumstanțe care ar putea determina suspendarea sau încetarea procesului de creditare sau de subvenționare”.

În calitate de mijloc de săvârșire a infracțiunii apar: a) documentele false, și b) informațiile false. Cele din urmă pot fi sesizate, de regulă, atunci când i-au o formă nematerializată. Falsitatea documentelor și a informațiilor prezentate trebuie să vizeze anumite împrejurări esențiale pentru obținerea creditului sau a subvenției. Această particularitate a documentelor și a informațiilor false este indicată expres în dispoziția art.237 din codul penal bielorus. În dispoziția normei de la art.238 CP RM această particularitate nu este specificată. Chiar și așa, aceasta decurge implicit din esența faptei infracționale.

Ca și în situația modelului legislativ rus, cel bielorus conține o abordare *stricto sensu* în planul redării subiectului infracțiunii. La concret, doar întreprinzătorul individual și persoana care gestionează o persoană juridică poate fi subiect al acestor infracțiuni. Deci, subiectul este special. Legiuitorul nostru are o altă poziție, probabil, desprinsă din realitatea înconjurătoare. Studiul practicii judiciare privind infracțiunile prevăzute la art.238 CP RM denotă că, în dese cazuri, aceste fapte penale sunt comise de persoane fizice, care nu sunt întreprinzători individuali și care nu administrează o persoană juridică. În aceste condiții, susținem accepțiunea *lato sensu* îmbrățișată de legiuitorul moldav.

Merită atenție examinarea modelului incriminator prezent în ***legislația Georgiei*** [7]. Astfel, art.208 din codul penal prevede răspunderea pentru dobândirea ilegală a creditului. Infracțiunea este amplasată în Capitolul XXVII „Infracțiuni în sfera creditar-monetară”.

Comparând acest model cu cel moldav stabilim următoarele:

– ambele modele incriminatorii se aseamănă din perspectiva laturii obiective. Totuși, remarcăm și anumite elemente distinctive. În primul rând, conform modelului georgian fapta prejudiciabilă se poate exprima, inclusiv, în acțiunea de folosire a întregii sume din credit contrar destinației. Această acțiune este una alternativă în raport cu acțiunea de prezentare a unor informații false și obținerea efectivă a creditului. Respectiv, poate să devină incidentă atunci când deși informația prezentată băncii sau unui alt creditor este autentică, totuși suma creditului este folosită contrar destinației. În al doilea rând, potrivit modelului georgian urmarea prejudiciabilă se exprimă în cauzarea unor daune în proporții considerabile. În al treilea rând, legiuitorul georgian prescrie că informația falsă prezentată băncii/unui alt creditor trebuie să vizeze situația economică sau financiară a solicitantului de credit. Situația este diferită în cazul art.238 CP RM. Aici nu este specificat conținutul informației false prezentate victimei. Aceasta nu se rezumă doar la situația economică sau financiară a solicitantului de credit. În sensul art.238 CP RM informația falsă poate privi orice împrejurare decisivă pentru acordarea creditului sau a împrumutului.

– victimă a infracțiunii prevăzute la alin.(1) art.208 din codul penal georgian

poate fi: a) banca, b) orice alt creditor. Observăm că lista potențialelor victime este deschisă.

– modelul legislativ georgian este printre puținele modele care, analogic celui moldav, stabilește o triadă a scopului inițial urmărit de făptuitor în procesul prezentării unor informații false: a) scopul primirii unui credit, b) scopul majorării sumei creditului, c) scopul primirii unui credit în condiții preferențiale. După cum am sesizat din analiza reglementărilor penale din legislațiile altor state, de regulă, scopul inițial al infracțiunii examinate se rezumă la „obținerea creditului” sau, în unele cazuri, și la „obținerea creditului în condiții preferențiale”.

– subiect al infracțiunii prevăzute la alin.(1) art.208 din codul penal georgian poate fi, ca și în cazul infracțiunii consemnate la art.238 CP RM, orice persoană fizică. Legiuitorul nu cere prezența unei calități speciale. În același timp, persoana juridică nu poate fi subiect al acestei infracțiuni.

La alin.(2) din același articol este reglementată „dobândirea ilegală a unui credit de stat sau folosirea sumei acestuia contrar destinației, ceea ce a condus la cauzarea unor daune în proporții considerabile [7]”. Comparativ cu infracțiunea prevăzută la alin.(1) cea de la alin.(2) se caracterizează prin dobândirea unui credit de stat. Respectiv, în acest caz, infracțiunea nu posedă victimă. De asemenea, orice dobândire ilegală a unui asemenea credit (ci nu doar prin prezentarea unor informații false) atrage răspundere penală în baza acestei norme. Accentuăm că în acord cu prevederile art.238 CP RM făptuitorul tinde să obțină un credit sau un împrumut din contul unor entități private. Respectiv, victime a acestor infracțiuni sunt entitățile private. Și doar cu titlu de excepție, e posibil ca creditul sau împrumutul să fie obținut din contul Băncii Naționale a Moldovei.

Un ultim model legislativ supus analizei comparative îl reprezintă cel ***ucrainean***. Astfel, la art.222 din Codul penal al Ucrainei, întitulat „Escrocheria cu resurse financiare” este prevăzută următoarea faptă infracțională: „Prezentarea cu bună știință a unei informații false organelor puterii de stat, organelor Republicii Autonome Crimeea sau organelor administrației publice locale, unei bănci sau unui alt creditor cu scopul de a primi subsidii, subvenții, granturi, credite sau scutiri fiscale, în lipsa semnelor unei infracțiuni contra proprietății [8]”. Conform alin.(2) din același articol răspunderea se agravează atunci când aceeași faptă este săvârșită în mod repetat ori dacă cauzează daune materiale în proporții mari. De precizat că forma agravată a infracțiunii este pasibilă de o pedeapsă non-privativă de libertate. Remarcăm poziția extrem de blândă a legiuitorului ucrainean în raport cu sancționarea acestei fapte penale.

Preliminar evocăm dezacordul nostru în raport cu titulatura art.292 din codul penal ucrainean. Termenul „escrocheria”, utilizat în denumirea articolului, este în

disonanţă cu expresia „în lipsa semnelor unei infracţiuni contra proprietăţii”, consfinţită în dispoziţia normei incriminatoare. Or, escrocheria, prin excelenţă, este o infracţiune contra patrimoniului. Nu în zadar, în doctrina ucraineană, se încearcă *a priori* să se clarifice coraportul dintre escrocheria cu resurse financiare şi escrocheria. De pildă, O. Krîşevici afirmă: „escrocheria cu resurse financiare nu constituie escrocherie, în sensul art. 190 din Codul penal [9]”. Nu suntem de acord nici cu comasarea în cadrul unei singure norme a bunurilor obţinute prin săvârşirea infracţiunii (*i.e.* a subsidiilor, a subvenţiilor, a granturilor, a creditelor sau a scutirilor fiscale).

În acelaşi timp, subscriem legiuitorului ucrainean în ceea ce priveşte utilizarea în textul normei a următoarei circumstanţe negative: „în lipsa semnelor unei infracţiuni contra proprietăţii”. Rolul acestui semn negativ constă în facilitarea procesului de interpretare şi aplicare a acestei norme, prin neadmiterea unei confuzii între această infracţiune şi unele fapte penale contra patrimoniului. Considerăm absolut imperios includerea unui atare semn negativ în dispoziţia art.238 CP RM. Aceasta deoarece, studiul jurisprudenţial efectuat privind aplicarea în practică a art.238 CP RM denotă, în continuare, neînţelegerea corectă, de către unii practicieni, a scopului final pe care trebuie să-l urmărească făptuitorul pentru a fi incident acest articol. În multe cazuri, se interpretează, greşit, că norma operează şi atunci când făptuitorul urmăreşte un scop de cupiditate. În aceste condiţii, inserarea în dispoziţia normei a unui asemenea semn negativ va facilita procesul de delimitare a infracţiunilor prevăzute la art.238 CP RM de infracţiunile specificate la art.190 CP RM.

Un alt aspect ce marchează infracţiunea prevăzută la alin.(1) art.292 din codul penal ucrainean rezidă în lipsa urmării prejudiciabile. În acest caz, infracţiunea este formală, consumându-se din momentul prezentării informaţiei false entităţii respective. Componenţa de infracţiune devine materială în ipoteza prevăzută la alin.(2), atunci când aceeaşi faptă cauzează daune materiale în proporţii mari.

Extrem de elaborat este art.219 din Codul penal al ***Kazahstanului***, întitulat „Dobândirea ilegală a creditului sau nefolosirea integrală a creditului bugetar”.

Astfel, alin.(1) al acestui articol incriminează: „Primirea, de către un întreprinzător individual sau de către administratorul unei persoane juridice, a unui credit, a unei subvenţii sau a unui credit în condiţii preferenţiale, prin prezentarea băncii sau unui alt creditor, cu bună ştiinţă, a unor informaţii false privind situaţia economică sau financiară ori garanţiile întreprinzătorului individual ori a persoanei juridice, sau cu privire la alte împrejurări ce sunt esenţiale pentru primirea creditului, subvenţiei sau a creditului în condiţii preferenţiale, precum şi necomunicarea băncii sau unui alt creditor a

informațiilor despre apariția unor împrejurări care ar putea duce la încetarea procesului de creditare, subvenționare sau la anularea condițiilor preferențiale ori la limitarea mărimii sumei creditului sau a subvenției acordate, dacă aceste fapte au cauzat daune în proporții mari [10]”.

În mare parte, acest model legislativ îmbină mai multe elemente întâlnite în alte modele legislative, investigate *supra*, și anume: redarea formei active și a celei pasive de exprimare a înșelăciunii uzitate în procesul dobândirii ilicite a creditului, a subvenției sau a creditului în condiții preferențiale; stipularea urmării în calitate de semn obligatoriu al componenței de infracțiune; reducerea cercului de subiecți ai infracțiunii la întreprinzătorul individual și la administratorul persoanei juridice; accentuarea formei intenționate pe care trebuie să o aibă făptuitorul în raport cu cele comise, prin folosirea sintagmei „bună știință”, în dispoziția normei; descrierea detaliată a informației false prezentate băncii sau unui alt creditor etc.

Apropo, comparativ cu legiuitorul rus și cel georgian informația falsă nu se reduce doar la cea ce privește situația economică sau financiară a solicitantului de credit, ci cuprinde și garanțiile pe care acesta le poate institui în vederea garantării rambursării creditului. Mai mult, acest conținut al informației false prezentate băncii sau unui alt creditor are un caracter exemplificativ. Legiuitorul stabilește că informația falsă poate privi orice alte împrejurări esențiale pentru primirea creditului, subvenției sau a creditului în condiții preferențiale.

La alin.(2) din același articol legiuitorului cazac reglementează răspunderea pentru „folosirea unui credit bugetar contrar scopului acordat, dacă această faptă a cauzat un prejudiciu în proporții mari persoanei fizice sau juridice ori statului [10]”. Acest model amintește cumva de cel georgian, deși ultimul incriminează, inclusiv, fapta de dobândire ilegală a unui asemenea credit. La finele acestui articol se regăsește o notă ce cuprinde o clauză specială de impunitate. Aceasta devine funcțională în situația în care sunt întrunite următoarele două condiții: a) făptuitorul a comis pentru prima dată o asemenea faptă penală, și b) făptuitorul a reparat benevol daunele cauzate.

Referințe:

1. Codul penal, adoptat de Parlamentul Republicii Moldova la 18.04.2002. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr.128-129, republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr.72-74.
2. Codul penal al Lituaniei. [Accesat: 25.09.2022] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Lituania-RO.html
3. Codul penal al Bulgariei. [Accesat: 25.09.2022] Disponibil: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Bulgaria-RO.html
4. STATI, V., POPOV, R. Obținerea frauduloasă a mijloacelor din fondurile externe,

precum şi delapidarea acestor mijloace în atenţia legii penale a Republicii Moldova. În: Revista ştiinţifică a USM „Studia Universitatis Moldaviae”, Seria „Ştiinţe sociale”, 2016, nr.8(98), p.219-230.

5. Уголовный кодекс Российской Федерации. [Accesat: 25.09.2022] Disponibil: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_10699/7c23990e7bc7ec9960625ca9411a470cd61ad2ec/
6. Уголовный кодекс Республики Беларусь. [Accesat: 25.09.2022] Disponibil: https://kodeksy-by.com/ugolovnyj_kodeks_rb/237.htm
7. Уголовный кодекс Грузии. [Accesat: 25.09.2022] Disponibil: https://matsne.gov.ge/ru/document/download/16426/212/ru/pdf
8. Уголовный кодекс Украины. [Accesat: 25.09.2022] Disponibil: https://meget.kiev.ua/kodeks/ugolovniy-kodeks/razdel-1-7/
9. КРЫШЕВИЧ, О. Разграничение уголовной ответственности за мошенничество в кредитно-финансовой деятельности и мошенничество по законодательству Украины и России. În: Jurnalul juridic naţional: teorie şi practică, 2014, № 5, p.53-60.
10. Уголовный кодекс Республики Казахстан. [Accesat: 25.09.2022] Disponibil: https://online.zakon.kz/document/?doc_id=31575252&pos=3407;-46#pos=3407;-46